

Cultura i Mitjans | Actualitzat el 20/06/2019 a les 09:55

Les sis coses que has de saber abans d'anar a la Patum

Si encara no ets un patumaire aferrissat, t'expliquem tot el que has de saber del Corpus berguedà

Els Plens de la Patum. | Josep Maria Montaner

Berga viu abocada ja als últims preparatius de la seva festa més universal, la Patum. Dimecres al migdia, la sortida de les dues parelles de gegants marcarà com cada any l'inici de cinc dies de celebració. La Patum es fa aquest 2019 del 19 al 23 de juny. Per tant, s'espera encara més multitudinària, perquè coincidirà amb la revetlla de Sant Joan.

Els actes principals de la festa berguedana es duen a terme del dimecres al diumenge de la setmana del Corpus per carrers i places de Berga. El dimecres i el dissabte hi ha les passades amb Maces, Guites i Gegants, i el dijous i el diumenge les Patums a la plaça i els esperats salts de Plens.

Però què cal saber per gaudir de la festa? Si encara no ets un patumaire aferrissat, a continuació t'expliquem les sis coses que has de saber abans d'anar a la Patum.

Les espurnes i la pólvora de les Guites sempre són protagonistes. Foto: Josep Maria Montaner

1. Com s'estructura la Patum

La Patum són cinc dies de gresca i pólvora durant els quals Berga viu diverses sortides de la seva imatgeria festiva. Comparses centenàries configuren una festa plena d'emocions on es passa fàcilment de la disbauxa de les Guites al silenci sepulcral de l'Àliga, entre altres, i on l'entorn únic de la plaça de Sant Pere esdevé una peça indestruïble de tot plegat.

Dimecres i dissabte són els dies de les passades pels carrers del barri vell i el nucli urbà. Dimecres, desenes d'escolars i d'altres centenars de berguedans esperaran que siguin les 12 en punt del migdia per veure sortir els Gegants Nous i Vells de l'Ajuntament, al so de la Banda de l'Escola Municipal de Música.

Al vespre, el passacarrers comença a les vuit. En aquesta ocasió, seran les Maces, Guites, Gegants Vells i Tabal els que recorreran carrers i places de la ciutat. És aquí on la pólvora pren el protagonisme i la celebració s'allarga fins molt entrada la matinada.

El dissabte només hi ha passada al vespre per bé que durant el dia hi ha actes oficials com l'entrega de Títols de Patumaire. En aquest cas, Maces, Guites, Gegants Vells i Tabal sortiran de la plaça a dos quarts de vuit del vespre de la plaça Sant Pere, i recorreran les places del centre de la ciutat. La passada de dimecres al vespre es dedica a les autoritats de la ciutat, mentre que la de dissabte recorre les places i inclou els quatre salts dedicats als administradors de la festa, quatre parelles que representen els antics barris.

(<https://www.naciodigital.cat/bergueda/noticia/17178/passen/passacarrers/dimecres/dissabte>)

Passacarrers de dissabte. Foto: Pilar Màrquez Ambrós

Dijous i diumenge, la Patum se celebra a la plaça de Sant Pere. Aquesta esdevé el centre neuràlgic de la festa. Al migdia hi ha Patum de Lluïment, una representació amb un caràcter d'exhibició i solemnitat en la qual la gent contempla les evolucions de les diferents comparses. L'actuació és successiva i sempre en el mateix ordre: els Turcs i Cavallets, les Maces i els Àngels, les Guites, l'Àliga, els Nans Vells, els Gegants i els Nans Nous, i per acabar, hi ha Tirabols

A les nits, la Patum completa la conformen els mateixos entremesos que al matí, però en comptes de fer-hi només un salt se'n fan quatre. Després del segon i quart salt es fan Plens, i al final hi ha Tirabols.

Divendres és el torn de la Patum Infantil, tot i que l'activitat dels petits berguedans i berguedanes comença molt abans. Els assajos de La Patum Infantil duren dues setmanes, dies en què els infants de la ciutat aprenen els diferents balls de la celebració. És per això que se la considera una "escola de patumaires".

Patum de Lluïment 2018. Foto: Josep Maria Montaner

2. Submergir-te en la festa

Una comparsa és cadascun dels grups que porten a terme les diferents representacions que conformen la Patum. La Patum es divideix per salts. En aquest sentit, cal saber que un salt és cadascuna dels balls que fa una comparsa (Turcs i Cavallets, Maces, Guites, l'Àliga, Nans Vells, Gegants, Nans Nous, Plens i Tirabols).

El **Tabal** és un dels elements més destacats. El so del seu repic (Pa-tum, Pa-tum) dona nom a la festa des de finals del segle XVIII.

Les dues **Guites** conformen un dels elements més primitius de la festa. El primer document data del 1621, quan només n'hi havia una, la Guita Grossa. L'any 1890 va introduir-se la Guita Xica, nascuda a l'antic carrer de les Canals És l'única comparsa que continua saltant sempre exclusivament al so del Tabal.

L'**Àliga** té la dansa més majestuosa i protagonitza un dels moments més solemnes de la festa. S'ha arribat a definir el ball de l'Àliga de la Patum de Berga com una de les tres peces més "genials" de la música popular catalana.

Els **Plens** suposen per a molts l'apoteosi de la festa. Quan s'apaguen els llums i comença la música, la plaça de Sant s'omple de foc amb uns mil fuets cremant alhora. A cada salt hi ha 100 plens amb 9 fuets. Només surten de nit i a cada Patum completa hi ha dos salts de Plens.

Els **Tirabols** són el veritable punt final de la Patum, el moment en què Berga celebra el fet d'haver repetit el seu miracle anual; la màxima expressió de joia berguedana. Hi ballen els Gegants i les Guites barrejats amb tota la gent que omple la plaça al ritme del Tabal i als acords de la música.

Com a novetat, aquest any pots baixar-te la nova aplicació mòbil de la Patum que ja està disponible

per a Android (<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.lapadrina.lapatum>) i iOS (<https://apps.apple.com/us/app/la-patum/id1464512302?mt=8&ign-mpt=uo%3D4>).

La Guita Xica amb barret. Foto: Josep Maria Montaner

3. Com has d'anar vestit a Patum si no vols prendre mal?

Cal anar vestit i calçat adequadament per protegir-se del foc i les aglomeracions. Cal portar camisa de màniga llarga i cotó, mocador, barret i un calçat resistent. Les motxilles molesten i dificulten el funcionament de la festa, i l'Ajuntament demana no portar-ne.

Per saltar els Plens, cal tenir present que no té res a veure amb un correfoç, i no s'hi ha d'entrar si no s'ha vist mai abans des de fora. Es volta per tot l'espai de la plaça seguint el sentit contrari de les agulles del rellotge i es recomana saltar sempre en grups de dues o tres persones, sense formar cadenes ni grups. Si s'encenen els llums de la plaça durant el salt, o bengales d'altres colors, has de quedar-se al lloc on ets i seguir les indicacions de les persones encarregades.

Recorda que has de respectar en tot moment el Ple i el seu acompanyant. En alguns moments hauran de girar sobre ells mateixos, i cal col·laborar-hi.

4. De què gaudir si vols evitar el foc i les aglomeracions

L'Ajuntament de Berga fa cada vegada un esforç més gran per complementar la festa amb activitats paral·leles.

La programació de propostes culturals començarà el dimecres amb una sessió musical a càrrec de DJ

Magenta que es portarà a terme a partir de la 1 de la matinada per promocionar i donar a conèixer el Punt Lila, que el consistori situa a la plaça de Viladomat contra les agressions sexistes en el marc de la campanya Vull la Nit!.

(<https://www.naciodigital.cat/bergueda/noticia/17031/accions/govern/berga/patum/feminista/lilure/viol/ncies/sexistes>)

Divendres, a les 6 de la tarda, hi haurà un espectacle titulat "A quant va la mel" protagonitzat pel grup d'animació infantil "La Tresca i la Verdesca". A continuació, serà el torn de Quico el Célio, El Noi i el Mut de Ferreries, un grup de folklore de les Terres de l'Ebre que oferirà l'espectacle "25 anys al 4L". El duet Dolfi i Fermí tancarà la jornada amb una actuació de ball popular.

Dissabte es farà el concert jove de la Patum organitzat per l'àrea de Joventut i diverses entitats locals que s'encarregaran de gestionar el servei de bar durant l'esdeveniment. Des de les 9 de la nit, per l'escenari del Passeig de la Indústria, passaran cinc grups i bandes de diversos estils musicals: Wildeers, Obeses, Besos de Perro, Roba Estesa i Thug Life Band. L'esdeveniment musical no només està pensat per a què el públic gaudeixi, sinó que també permet evitar que hi hagi una gran afluència de gent al passacarrers, fent que la gent es reparteixi i que tingui un espai d'interès on acudir quan acaba la passada.

Barres del concert de Patum (arxiu). Foto: Aj.Berga

És habitual que les colles es trobin al Vall (el lloc on hi ha les parades de la fira) després de la

Patum per fer un mos i refrescar-se. La barreja i el mau-mau són les begudes alcohòliques més tradicionals de la Patum però en aquesta Patum el consistori ha posat en marxa una campanya per combatre els consums abusius d'alcohol i altres substàncies. En total es repartiran 15.000 ampolles d'aigua gratuïta i es subvencionaran còctels amb suc natural i biquinis.

(<https://www.naciodigital.cat/bergueda/noticia/16995/berga/subvencionara/aigua/coctels/sense/alcohol/durant/patum/consum/responsable>)

5. Revetlla de Sant Joan patumaire

La Patum d'aquest any serà excepcional, i és que l'últim dia del Corpus berguedà coincidirà amb la celebració de la revetlla de Sant Joan. En aquest cas, i preveient que dilluns serà un dia festiu, el consistori ha organitzat una revetlla que inclourà un concert amb el grup El Kiwi & La Tropikal Band i una sessió musical amb la PD YU. L'esdeveniment es farà a la plaça de Mossèn Huch a partir de la mitjanit, per tal que aquells per qui no és imprescindible ser a plaça, puguin gaudir d'una alternativa.

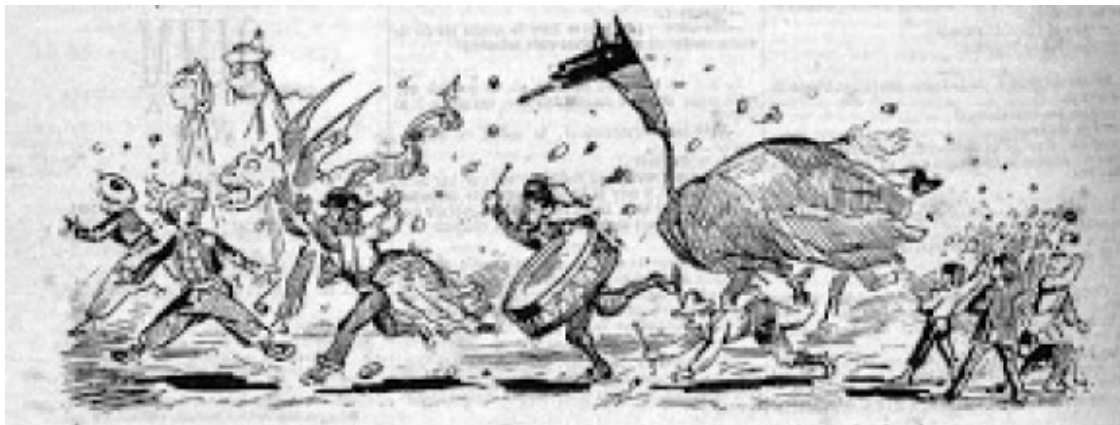
Encesa dels fuets de les Maces. Foto: Pilar Màrquez Ambrós

6. D'on ve la Patum

La Patum és la festa per excel·lència de la ciutat de Berga, amb més de 600 anys d'història. L'origen es troba en diversos elements de les processons del Corpus Christi que amb el pas del temps es van popularitzar i van potenciar la seva vessant lúdica davant del seu caràcter estrictament religiós. La gresca del seguici processional de Corpus va anar pujant de to i això va

donar pas a unes mostres festives que van acabar conformant la Bulla o Bullícia del Santíssim Sagrament, nom antic de la festa que va ser substituït al tombant del segle XIX pel de la Patum. Malgrat les successives prohibicions promulgades pels poders civil, eclesiàstic i reial, i a diferència de les antigues Bullícies que tenien lloc a altres punts del país, la de Berga va sobreviure a través dels segles.

Declarada Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat l'any 2005, és també una de les festes populars i tradicionals catalanes que al llarg dels anys ha mogut més visitants.

La Patum a la premsa barcelonina del 1880.